

Tisztelt Polgármester Úr! Kedves Nagymarosi Polgár Társak!

Köszönöm a megtisztelő felkérést, hogy e közös megemlékezésen én szólhatok. Külön köszönöm, hogy ebben a gesztusban a múltat, a jelent és a jövőt köti össze az a megbecsülés, hogy néhány hete a város korábbi polgármestere, Petrovics László Úr, majd néhány napja Heinczinger Balázs Úr, az alig 10 napja megválasztott polgármester kért fel erre az alkalomra. Szeretném ezt úgy érezni és értelmezni, hogy szimbolikusan egy erős közösség folyamatosságáról, egy erős közösségi folyamatosságról tanúságtétel ez a mai napi közös megemlékezés.

Hiszen egy erős közösség szimbolikusan osztozik közös múltján, birtokolja a jelenét és együtt tervezi a jövőjét.

A megemlékezés, a mai napi is, a múltunkat köti össze a jelenünkkel, de szerencsés esetben alakíthatja gondolkodásunkat saját jövőnkéről is. Azt tekintem feladatommak, hogy ezen a dicső és fájó megemlékezésen a múlt segítségével minél inkább a jövő, a jövőnk felé tudjunk fordulni.

Ma, október 23-ikán egy hatvanhárom éve kitört forradalomra emlékezünk. Sok kérdés tolt fel bennem és most e kérdések segítségével próbálok meg közösen gondolkodni Önökkel.

Hatvanhárom éve volt 1956, s vajon hogyan emlékezzünk meg egy ilyen messzinek tűnő eseményről? Példaképpen érdemes-e esetleg megnézni, hogyan ünnepelték meg elődeink az 1848-as forradalom 63-ik évfordulóját 1911-ben?

Megnéztem, s amit találtam, bizony tanulságos volt. Egy vidéki városi, egy fővárosi és egy felsőmagyarországi ünneplést találtam.

A vidéki városban, ne lepődjenek meg a hasonlatosságon, a '48-as forradalom kitörésének 63-ik évfordulóján iskolások énekeltek és szavaltak hazafias dalokat, verseket, elhangzott egy beszéd és megkoszorúzták a '48-as forradalom és szabadságharc hőseinek honvéd-emlékművét.

A fővárosban – a Honismeret című folyóirat szerint – e napon egy országgyűlési képviselő mondott gyújtó hangú beszédet, amelyet itt engedelmükkel nem idéznék.

Végül a sátoraljaújhelyi Felsőmagyarországi Hírlap 2011. március 15-én óva intett a túlzott ünnepléstől, mivel szerintük, idézem: „Minden bajnak, minden szenvedésnek, ami ránk szakadt s ami még jönni fog, kizárólag magunk vagyunk az okai.”

Megdöbbenve olvastam ezeket a sorokat, a személyes érintettség okán is, hiszen anyám Sátoraljaújhelyen született épp ekkoriban, és néhány évre rá mindenüket elveszítették és soha többé nem térhettek vissza szülővárosukba a mára immár közismert tragikus okok miatt, hiszen házuk, úgymond, a túloldalra került.

Visszakanyarodom, hogy végre az 1956-os forradalom és szabadságharcról beszéljek. Mert vajon – s ez a második kérdésem – vajon gondolunk-e arra, hogy a mi forradalmaink mindig egyben szabadságharcok is?

Igen, szabadságharcok, pedig más népek, így az angolok vagy franciák forradalmi nem idegen hatalmak ellen törtek ki, hanem pusztán saját nemzetük jövőjéért.

1956-ban, ahogy 1848-ban is egy-egy elviselhetetlen elnyomó hatalom és annak hazai urai-elvtársai lerázására tört ki a forradalom, a szabad életért, a szabad gondolatért, a szabad sajtóért – magáért a szabad Magyarországért.

Az ifjúság, 1956-ban az egyetemista ifjúság kezdeményezte a tiltakozást Budapesten és Szegeden is. Általuk fogalmazódott meg az a nevezetes 16 pont, a követelések listája, mely az orosz csapatok kivonásától kezdve a többpártrendszeren, a szabad és titkos választásokon és a teljes vélemény- és szólásszabadság valamint a szabad rádió követelésén át sok, gazdasági nyomorúságot okozó akkori intézkedés és intézmény megváltoztatását, és eltörlésének igényét hirdette meg.

Mindannyian sokat tanultunk és olvastunk az ezután elkövetkező 11 napról. Kirobbant az elfojtott népharag, a sokféle fájdalom és elkeseredettség egy gonosz, idegen hatalom által ránk ültetett gonosz rendszer és képviselői ellen.

Sokféle ember harcolt egymással vállvetve. Sokféle ember hozott létre sokféle pártot és sokféle szervezetet, sokféle újságot. Sokféle okos gondolat tört akkor elő az addig elfojtott lelkekből. Váratlanul sokan vállaltak veszélyt a megújulás érdekében. Remélem, hogy nem bánják a személyes élmény megosztását, de apám néhány társával megfogalmazta a Magyar Mérnökök Forradalmi Tanácsának kiáltványát, és szinte azonnal kaptunk egy telefont, hogy jönnek érte. Így hát elköltözött otthonról egy időre. Nekem később váltig azt állította az anyám, hogy végig a pincében voltunk, csak hogy én jól emlékszem az utcánkba beforduló tankra, amit kedvenc fotelemből, állva figyeltem. Egy fiú ezt nemigen felejtí el.

És e tankok elleni harcokban hőskökké váltak, akik addig sohasem harcoltak, és sajnos áldozatokká váltak olyanok is, akiket kényszerből soroztak az elnyomók uniformisába.

Összességében az alatt a 11 nap alatt hirtelen együtt tudott mégis működni egy addig évek óta egymás elleni gyanakvásra és bizalmatlanságra trenírozott nemzet.

Büszkék lehettek önmagukra, büszkék lehettek egymásra – hiszen rövid idő alatt még a gyűlölet vállalhatatlan kitöréseit is lecsillapították.

Az utolsó kérdések e megemlékező napunkon azok lehetnek, hogy vajon eredményes, vagy érdemes lett-e ez a forradalmi áldozat?

Vajon mit gondoljunk ma, 63 év után 1956. október 23-ikáról, tudván tudva azt, hogy akárcsak 1849. után, '56. november 4-ikétől is egy kíméletlen, idegen haderő fojtotta vérbe nemzetünk szabadságharcát, és e hatalom tankjaiba és tankjai mögé bújva kegyetlen megtorlók még évekig százakat végeztettek ki és börtönöztek be titokban – és kétszázezer honfitársunkat készítették elkeseredett elbujdosásra itthonról?

Nem volt hiábavaló, kedves megjelentek! A hősök és ártatlan áldozatok élete pótolhatatlan és gyógyíthatatlan gyász. Azonban Magyarországot soha többé nem lehetett a padlássöprések és a jegyrendszer, az üres élelmiszerboltos polcok és a teljes elszigeteltség, meg a politikai büntetőtáborok országává tenni. És a langyos lábvizet politikai köznyelv bő három évtizede után ismét csak az addig lehadudott, elhallgatott „népfelkelés” fogalom első nyilvános kimondása lett az egyik legfelszabadítóbb erkölcsi tett, ami aztán az igazabb beszéd, és a szabad lét felé vezetett.

Nem volt hiábavaló, még ha nagy áldozat volt is. Ha, amint az mondandóm elején mondtam, a múlt hősi szimbolikáját a jelenen keresztül a jövő tervezése céljából gondoljuk át egy közösség szemszögéből, akkor – immár veszélyhelyzet és életkockáztatás nélkül – példánknak vehetjük azt a semmiből támadt 11 napnyi együttműködést a sokféle ember, sokféle múlt és sokféle vágy között. S ha ezt nemcsak emlékként őrizzük, hanem egymással okosan szót értve ma is nem kis bátorsággal bevállaljuk, akkor ott folytathatjuk a jövőt, immár a mi jövőnket, ahol ők annak idején kénytelek voltak lemondani róla. Csak rajtunk áll ez a megküzdött jövő, éljünk vele e múlthoz méltón.

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Nagymaros, 2019. október 23.

Dr. Striker Sándor